

Nejvyšší propuštěný disident říká, že Putin použil výměnu vězňů k jeho vyhnání bez souhlasu

 politico.eu/article/ilya-yashin-freed-dissident-vladimir-putin-swap-exile-without-consent

Eva Hartog, Nette Nöstlinger

5 August 2024

1. Zprávy
2. Politika

Ilya Jašin říká, že se chce vrátit do Ruska, ale tvrdí, že Kreml tlačil na Německo, aby zajistilo záruky, že se nikdy nevrátí.

Tvrzení Ilii Jašina je doplněno stížnostmi několika dalších propuštěných vězňů, že byli odvezeni z Ruska bez jejich vědomí. | Natalia Kolesnikova/AFP přes Getty Images

Jeden z nejprominentnějších ruských disidentů propuštěných minulý týden při historické výměně vězňů tvrdí, že ho Moskva bez jeho souhlasu poslala do exilu a vyvíjela diplomatický tlak, aby se pokusila zajistit záruky, že se nikdy nevrátí.

Tvrzení Ilii Jašina je doplněno stížnostmi několika dalších propuštěných vězňů, že byli odvezeni z Ruska bez jejich vědomí, což zvyšuje vyhlídku, že ruský prezident Vladimir Putin využil výměnu jako vhodnou příležitost, jak se zbavit některých ze svých nejvytrvalejších kritiků.

Jašin byl součástí největší vězeňské výměny od studené války, kdy Kreml přivítal doma vraha, několik špiónů a dalších Rusů uvězněných po celé Evropě, výměnou za osvobození osmi cizích nebo dvojích občanů a osmi ruských disidentů.

Zatímco výměna je ve Washingtonu oslavována jako velký převrat – částečně kvůli zajištění propuštění reportéra Evana Gershkoviche a bývalého námořníka Paula Whelana – zanechala mezi osvobozenými disidenty hořkosladkou příchut'.

Yashin trval na tom, že byl vyhozen proti své vůli.

Na páteční tiskové konferenci Jašin přečetl prohlášení, které podle svých slov předal vězeňským úřadům před výměnou: „Jako ruský občan potvrzuji, že nedávám povolení k odeslání mimo Rusko.

V neděli navázal prohlášením, že Kreml také vyvíjel tlak na Německo, aby se dohadovalo o nějaké garanci, že se nikdy nevrátí na ruskou půdu.

"Němci samozřejmě nemohli poskytnout tuto záruku," řekl Yashin v přímém přenosu na YouTube. "Jsem svobodný člověk a mohu kdykoli letět, kam chci."

Frustrovaný být vyměněn

Jašin, který po smrti zesnulého Alexeje Navalného patřil k předním kritikům Kremlu, kteří zůstali v Rusku, si odpykával osm a půl roku trestu za odsouzení válečných zločinů Moskvy na Ukrajině.

Jak před svým uvězněním, tak i po něm, hlasitě vyjadřoval svůj závazek zůstat v Rusku jako součást svého boje proti Putinovu režimu a trval na tom, že je jeho přirozené právo zůstat ve své domovské zemi – i když to znamenalo v cele.

Od svého příjezdu do Německa se Jašin netajil svou frustrací z toho, že byl zařazen do swapu místo jiných, kteří stále strádají v ruských věznicích a trpí vážnými zdravotními problémy, jako je moskevský politik Alexej Gorinov, který má chronické plicní onemocnění.

Yashin ve svém streamu na YouTube uvedl, že šlo o německou iniciativu zařadit ho na seznam těch, které chtěla uvolnit, aby dodal dohodě další váhu.



Ilja Jašin byl součástí největší vězeňské výměny od studené války, kdy Kreml přivítal doma vraha, několik špiónů a další Rusy uvězněné po celé Evropě. | Foto POOL od Michaila Voskresenského/AFP prostřednictvím Getty Images

Ruská strana podle něj odpověděla „s velkým nadšením a požádala o záruky, že po přiletu do Německa nepoletím zpět“. Zdroj informací neupřesnil.

Mluvčí německé vlády v pondělí odmítl komentovat, když se ho POLITICO zeptal, zda Rusko požádalo o záruky bránců propuštěným opozičním politikům vrátit se do Moskvy.

Německé úřady, a konkrétně německý kancléř Olaf Scholz, čelily doma žhavému propuštění Vadima Krasikova jako klíčové části dohody. Krasikov je agent FSB, který si v Německu odpykával doživotní trest za vraždu, a jak minulý týden přiznal Kreml, má vazby na Putina.

Scholz ale své rozhodnutí hájil a řekl, že bylo „vyváženo proti svobodě a nebezpečí pro život a zdraví nevinných lidí uvězněných v Rusku a nespravedlivě uvězněných z politických důvodů“.

Tento sentiment vyjádřil i Vladimir Kara-Murza, známý kremelský kritik, který byl mezi těmi, kdo byli osvobozeni kvůli vážným obavám o jeho zdraví, a který řekl, že obchod „zachránil 16 životů“.

Pokud jsou pravdivé, Yashinova slova naznačují, že s výměnou Moskva hledala víc než jen propuštění svého oblíbeného vraha.

Tím, že se Kreml přesunul do zahraničí, některé ze svých nejhlasitějších kritiků se zbavil bolesti hlavy, disidenti používají své vězení jako politickou municí a jejich příznivci neustále upozorňují na svou situaci a zároveň se snaží oslabit opozici.

Nejméně čtyři z osmi propuštěných – včetně představitelů opozice Kara-Murzy a aktivisty Andreje Pivovarova, bývalé zaměstnankyně Navalného Ksenia Fadejevové a historika Olega Orlova – uvedli, že byli odebráni z cel a převezeni do Německa bez jejich souhlasu.

Několik také uvedlo, že ruské úřady si ponechaly jejich zahraniční cestovní doklady, pravděpodobně proto, aby jim ztížily legální návrat do Ruska.

"Chci jít domů"

Dosud byl ale Jašin jediným politikem, který na rovinu řekl, že se chce vrátit do Ruska.

V ruských politických kruzích je široce rozšířen názor, že vést politickou bitvu proti Kremlu z exilu je ztracený případ.

"Učinila jsem vědomě rozhodnutí neopustit Rusko v roce 2021 a neutekla jsem, když proti mně bylo zahájeno trestní řízení a vyšetřování pokračovalo," řekla Fadějeva, bývalá regionální

koordinátorka Navalného v sibiřském Tomsku, která si odpýkala devět let. rozsudek za „extremismus“, napsala v neděli na Telegramu ve svých prvních veřejných komentářích od swapu.



Ilja Jašin byl zatím jediným politikem, který otevřeně řekl, že se chce vrátit do Ruska. | Ina Fassbender/AFP přes Getty Images

Ruské úřady místo masového zatýkání, jako za stalinismu, tlačí kritiky, aby opustili zemi, a povzbuzují je, aby tam zůstali; například zahájením trestního stíhání proti nim.

To se také stalo Navalnému, který byl poté, co se úspěšně zotavil z útoku jedem v Německu, varován, že bude zatčen, pokud odletí zpět do Moskvy, ale stejně tak v roce 2021 učinil.

Američtí představitelé minulý týden potvrdili zprávy, že jméno Navalného bylo zahrnuto do počátečních jednání o výměně věznic.

Ale podle zpráv médií a Navalného týmu byl krátce poté, co Putin neformálně souhlasil s jeho propuštěním, převezen do vzdálené trestanecké kolonie severně od polárního kruhu, kde o několik týdnů později záhadně zemřel.

Na páteční tiskové konferenci Jašin řekl, že mu před výměnou řekl ruský agent FSB, že pokud by se měl vrátit do Ruska, čekal by ho podobný osud jako Navalného.

Řekl také, že ruští představitelé dali jasně najevo, že takový krok zničí šance dalších Rusů na zahrnutí do potenciální budoucí výměny.

"Do posledního dne jsem bojoval za své právo zůstat v Rusku," řekl během tiskové konference viditelně emotivní Jašin.

"Především chci jít domů."